

การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม
ในสถานรับเลี้ยงเด็กไฮเทค

Development Of Preschool Social Skills by Providing Group Play
Activities at Hi-Tech Day Care Center

จุฑาทิพย์ ธรรมสิริวัฒน์¹
ปัทมาวดี เล่ห์มงคล²

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มในสถานรับเลี้ยงเด็กไฮเทค และเพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม ที่มีต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กไฮเทค กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย คือ เด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กไฮเทค ที่มีอายุระหว่าง 5-6 ปี จำนวน 14 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แผนการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม จำนวน 16 แผน แบบวัดทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยและแบบบันทึกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มมีพัฒนาการด้านทักษะทางสังคมดีขึ้นและมีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

คำสำคัญ : ทักษะทางสังคม กิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม สถานรับเลี้ยงเด็กไฮเทค

Abstract

The purpose of this research was to develop social skills of preschool children by providing group play activities in Hi-Tech day care center and to study the effect of group play activities to develop social skills of preschool children in Hi-Tech day care center. Subjects used in this research were 14 male and female preschool children in Hi-tech day care center ranging in age between 5-6 years old. The research instruments were 16 plans of group play activities for preschool children, test of social skills of preschool children, and social skill observation record. The obtained data were analyzed by mean standard deviation, and content analysis. The results of this research showed that preschool children who participated in group play activities developed social skills and had higher posttest scores of social skills than pretest scores.

Keyword : Social skills, Providing Group Play Activities

¹ นิสิตระดับปริญญาโท คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

² รองศาสตราจารย์ ดร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ความสำคัญของปัญหา

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว และเป็นไปตามกาลเวลานั้น มีสิ่งต่างๆเกิดขึ้นมากมายทั้งสื่อเทคโนโลยี การเปิดรับวัฒนธรรมชาติตะวันตก ทำให้เกิดปัญหาต่างๆตามมา และปัญหาที่สำคัญอย่างหนึ่งคือ ปัญหาเรื่องเศรษฐกิจกับการหาเลี้ยงชีพ ซึ่งส่งผลให้พ่อแม่ ผู้ปกครองจำนวนมากต้องออกทำงานทั้งคู่ ทำให้ไม่มีเวลาอยู่กับลูกหรือบุตรหลานของตนเอง จึงต้องนำเด็กเหล่านี้มาฝากไว้ที่สถานรับเลี้ยงเด็กภายในโรงงานของตนเอง ซึ่งมีปัจจัยมาจากหลายสาเหตุ เช่น รายได้ไม่พอกับรายจ่าย ค่าครองชีพที่สูงขึ้น การตั้งครุฑโดยไม่มีการวางแผนครอบครัว เนื่องด้วยความหลากหลายจากที่มา ทำให้เด็กเหล่านี้ประสบปัญหาในเรื่องการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เริ่มจากสังคมในสถานรับเลี้ยงเด็กเอง ที่มีเด็กละอายุกันจำนวนมาก และจากการลงไปสำรวจและเก็บข้อมูลทำให้ทราบข้อเท็จจริงเพิ่มขึ้นอีกว่า ในระแวกที่ตั้งของโรงงานนั้นมีผู้คนอาศัยอยู่เป็นจำนวนมากส่วนใหญ่จะเป็นชาวไทยและชาวอิสลาม ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นด้านการใช้ชีวิตอาหารการกิน ซึ่งในเรื่องของการพัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อให้เด็กสามารถอยู่ร่วมกันได้จึงถือว่าเป็นเรื่องที่ต้องส่งเสริมตั้งที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2545) ได้กล่าวว่าการพัฒนาการศึกษาในอนาคตจึงจำเป็นต้องปรับแนวคิดและกระบวนการการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกสนุก มีความสุขกับการเรียนเป็นคนเก่ง ฉลาด รู้จักคิดวิเคราะห์และใฝ่รู้ตลอดเวลา

การอยู่ร่วมกันในสังคมต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นบ้าน โรงเรียน โรงงาน ชุมชน ต้องอาศัยปัจจัยหลายๆ ด้าน เช่น การรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเอง การเคารพสิทธิของผู้อื่น การช่วยเหลือและแบ่งเบาภาระภายในครอบครัว และสังคม เป็นต้น เพื่อให้ทุกคนสามารถใช้ชีวิตร่วมกันได้อย่างมีความสุข ในสถานรับเลี้ยงเด็กก็เช่นเดียวกัน โดยเฉพาะสถานรับเลี้ยงเด็กไฮเทค เด็กมาจากหลากหลายครอบครัว หลากหลายการเลี้ยงดู ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาถึงองค์ประกอบของทักษะทางสังคมและเลือกเอากิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มมาส่งเสริม 2 องค์ประกอบต่อไปนี้เป็น การช่วยเหลือผู้อื่น และการทำงานร่วมกัน เนื่องจากภายในบริษัทแห่งนี้ประกอบไปด้วย พ่อแม่ ผู้ปกครองที่มาจากหลากหลายภูมิสำเนา จึงควรส่งเสริมให้เด็กเหล่านี้อยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข

กิจกรรมการเล่นของเด็กปฐมวัย ถือว่าเป็นกิจกรรมที่เป็นธรรมชาติของเด็กทุกคน เพราะการเล่นเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน เกิดการผ่อนคลาย เกิดการใช้อวัยวะส่วนต่างๆ ของร่างกายได้อย่างอิสระ ที่ไม่ได้มุ่งเน้นการแข่งขันเพียงอย่างเดียว แต่ควรคำนึงถึงว่าเมื่อเด็กเล่นแล้วได้ประโยชน์ รู้จักคิดรู้จักแก้ปัญหา ให้อภัย และเสียสละ ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ ได้ทำงานร่วมกันเพื่อการพัฒนาในด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา (Piaget, 1945) เด็กในวัยนี้ถือว่ามีพัฒนาการด้านร่างกายที่สามารถใช้งานได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถทำกิจวัตรหรือกิจกรรมต่างๆ ได้อย่างคล่องแคล่วได้ด้วยตนเอง และกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มก็สำคัญกับเด็กปฐมวัย เพราะเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะทางสังคม ทำให้เด็กมีปฏิสัมพันธ์กับคนรอบข้าง เช่น การพูดคุย การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน

จากการที่ผู้วิจัยลงไปสังเกตและสำรวจพบว่า เด็กปฐมวัยที่อยู่ในสถานรับเลี้ยงเด็กมีความแตกต่างในเรื่องของระยะห่างของอายุค่อนข้างมากคือ 2-8 ขวบ มีทั้งเด็กพม่า เด็กไทย เด็กอิสลาม ซึ่งถือว่ามีความหลากหลายในด้านการดำเนินชีวิต การสื่อสาร และเด็กยังขาดทักษะทางสังคม ในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ขาดการมีปฏิสัมพันธ์กันและโดยพื้นฐานแล้วเด็กที่จะสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้จะต้องรู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกันกับผู้อื่นได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมการของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เพราะถือว่ากิจกรรมการเล่นเป็นกิจกรรมที่เด็กจะได้รับความสนุกสนาน และเหมาะสมกับวัยของเด็ก โดยการส่งเสริมทักษะทางสังคม 2 ด้านด้วยกันคือ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น และด้านการทำงานร่วมกัน เพราะทั้งสองด้านนี้เมื่อเด็กได้รับการพัฒนาแล้วก็จะไปประสมการณ์หรือทักษะที่ติดตัวเด็กไปตลอดจนถึงอนาคต เพื่อเด็กจะได้มีทักษะในการสร้างปฏิสัมพันธ์อันดีกับบุคคล ชุมชน และสังคมที่ตนอาศัยอยู่ได้ ตลอดจนเติบโตเป็นสมาชิกของสังคมที่มีคุณภาพสืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้การจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มในสถานรับเลี้ยงเด็กโฮเทค
2. เพื่อศึกษาผลของการใช้กิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มที่มีต่อพัฒนาการทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในสถานรับเลี้ยงเด็กโฮเทค

วิธีการวิจัย

กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายในการศึกษาครั้งนี้คือ เด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กโฮเทคที่มีอายุ 5-6 ปี จำนวนทั้งสิ้น 14 คน เป็นชาย 10 คน หญิง 4 คน

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรต้น คือ กิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม

ตัวแปรตามคือ ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มของเด็กปฐมวัยจำนวน 16 แผน จัด 8 สัปดาห์ จัดกิจกรรมสัปดาห์ละ 2 แผน คือวันอังคารและวันพฤหัสบดี (หากเป็นวันหยุดสามารถเลื่อนเป็นวันถัดไปได้)
2. แบบวัดทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยจำนวน 10 ข้อ จำนวน 2 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวม 10 ข้อ ได้แก่ ด้านการช่วยเหลือผู้อื่นและด้านการทำงานร่วมกัน ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเองโดยการศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เป็นแบบวัดที่เป็นรูปภาพให้เด็กเลือกตอบ โดยแต่ละข้อมี 3 ตัวเลือก
3. แบบบันทึกพฤติกรรมทางสังคมของเด็กปฐมวัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล มีหลักการดำเนินการดังนี้

1. เก็บข้อมูลด้านทักษะทางสังคมจากกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 14 คน โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคม ก่อนเริ่มการทดลอง (Pretest) โดยผู้วิจัยดำเนินการประเมินด้วยตนเอง โดยการทดสอบเด็กทีละคนคนละ 20 นาที
2. ในการบันทึกพฤติกรรมเด็กที่ปรากฏในขณะทำกิจกรรม โดยผู้วิจัย ประเมินเด็กเป็นรายบุคคลพร้อมกันในช่วงเวลาเดียวกัน
3. เมื่อสิ้นสุดในแต่ละกิจกรรมนำข้อมูลมาวิเคราะห์และเพิ่มข้อเสนอแนะเป็นรายบุคคล เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์เป็นช่วงระยะเวลา 8 สัปดาห์
4. เมื่อสิ้นสุดการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบประเมินทักษะทางสังคม (Posttest) ด้วยแบบประเมินชุดเดิมตามวิธีการที่ใช้ประเมินในครั้งแรก
5. การบันทึกคะแนนการให้คะแนนแบบประเมินโดยใส่เครื่องหมาย / ในข้อที่เด็กทำได้ถูกต้อง และทำเครื่องหมาย X ในข้อที่เด็กเลือกไม่ถูกต้อง โดยข้อที่ถูกต้องได้ 1 คะแนน
6. นำข้อมูลที่ได้อมาวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติ กรณีผลการวิเคราะห์ข้อมูลคะแนนเฉลี่ยคิดเป็นค่าร้อยละ

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มในสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนและหลังทดลอง พบว่า ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มในสถานรับเลี้ยงเด็กพัฒนาขึ้น จากการเปรียบเทียบคะแนนก่อนการทดลองและหลังการทดลองพบว่า มีความแตกต่างกัน โดยมีคะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม หลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง

ผลการวิจัยพบว่า คะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมก่อนได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.60 ส่วนคะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยรวมหลังได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 9.07 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.07 เมื่อนำคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในภาพรวมมาวิเคราะห์ทางสถิติพบว่า เด็กปฐมวัยมีผลคะแนนเฉลี่ยหลังการทำกิจกรรมสูงกว่าก่อนการทำกิจกรรม

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบคะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มในสถานรับเลี้ยงเด็กก่อนและหลังทดลอง

N = 14

คนที่	คะแนนก่อนการทดลอง	คะแนนหลังการทดลอง	ผลต่างของคะแนน	ผลการเปรียบเทียบ
1	7	10	3	เพิ่ม
2	7	10	3	เพิ่ม
3	1	7	6	เพิ่ม
4	8	10	2	เพิ่ม
5	3	9	6	เพิ่ม
6	4	10	6	เพิ่ม
7	3	9	6	เพิ่ม
8	8	10	2	เพิ่ม
9	7	9	2	เพิ่ม
10	5	10	5	เพิ่ม
11	1	7	6	เพิ่ม
12	7	8	1	เพิ่ม
13	2	9	7	เพิ่ม
14	7	9	2	เพิ่ม

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม

(N = 14)			
การทดสอบ	คะแนนเต็ม	μ	σ
ก่อนการจัดกิจกรรม	10	5.00	2.60
หลังการจัดกิจกรรม	10	9.07	1.07

2. ผลการสังเกตพฤติกรรมทางด้านทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรม

ผลการสังเกตพฤติกรรมทางด้านทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม ผู้วิจัยได้ดำเนินตามแผนการจัดประสบการณ์ส่งเสริมทางด้านทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยระหว่างการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม จำนวน 16 แผน เป็นเวลา 8 สัปดาห์ ตั้งแต่เดือน เมษายน พ.ศ. 2558 ถึงเดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2558 ซึ่งในแต่ละครั้งที่จัดกิจกรรม ผู้วิจัยได้สังเกตและบันทึกพฤติกรรมในการทำกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม จัดการแบ่งการสังเกตพฤติกรรมออกเป็น 2 ด้าน

ผู้วิจัยขอเสนอผลการสังเกตพฤติกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ส่งเสริมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในสถานเลี้ยงเด็ก ดังนี้

ด้านการช่วยเหลือผู้อื่น

สัปดาห์ที่ 1 - 2 เด็กในท้องนี้ ยังแยกเพศกันเล่นอยู่ เด็ก ๆ ในท้องยังไม่สนิทกันทั้งหมด เด็กจะมีกลุ่มเพื่อนของตนเอง และไม่ค่อยพูดคุยกับเพื่อนในกลุ่มอื่น เวลาเรียนก็พูดคุยกับเพื่อนในกลุ่มตนเองที่สนิท ไม่พูดคุยกับเพื่อนคนอื่น ในห้อง ซึ่งกลุ่มของเด็ก ๆ จะเป็นเด็กเพศเดียวกัน มีลูกบอลในห้อง 3 ใบเด็ก ๆ ยังไม่เล่นด้วยกัน ยังต่างคนต่างเล่น ไม่แบ่งกัน ในเวลาทำกิจกรรมเด็ก ๆ เด็กคนไหนที่มีฐานะดีก็นำของเล่นมาเล่นที่โรงเรียนโดยที่เฝ้าระวังการแบ่งบันให้กับเพื่อนที่ไม่มีเล่น และในขณะที่ทำกิจกรรมสังเกตได้ว่า ถ้าคนไหนเสร็จก่อนเพื่อน จะไม่สนใจที่จะถามหรือคอยช่วยเหลือ ในกิจกรรมที่ต้องทำเป็นกลุ่มใหญ่ ครูต้องคอยกระตุ้นเรื่อยๆ โดยการพูด เช่น น้องหมีคะ ช่วยน้องกระต่ายเก็บอุปกรณ์ด้วยคะ หรือ น้องสิงโตครับ ขยับเข้ามาใกล้ๆ เพื่อนอีกครับ

สัปดาห์ที่ 3 - 4 เด็ก ๆ ในท้องเริ่มมีความสนิทสนมกันมากขึ้นแล้ว เริ่มแยกตัวออกจากกลุ่มเพื่อนเดิม ไปพูดคุยกับเพื่อนกลุ่มอื่น และเริ่มคุ้นเคยกับเพื่อนในกลุ่มใหม่ มีการช่วยเหลือกันกับเพื่อน ๆ เช่น น้องฉลามบอกว่า...ใครทำอะไรไม่ได้บอกเขาละ เขาจะช่วยเอง มีการยอมรับและอยู่ร่วมกัน ในความแตกต่างในเรื่อง เพศ ฐานะ ดีขึ้นบ้างเล็กน้อย แต่ยังมีเด็ก ๆ ที่ขี้อายและขี้เกียจจะช่วยเหลือเพื่อนอยู่ เช่น น้องปลาวาฬบอกว่า...ไม่อยากเก็บของช่วยใคร เพราะขี้เกียจ น้องเสือบบอกว่า...ครูกครับ ใครทำคนนั้นต้องเก็บเอง ห้ามให้คนอื่นช่วย

สัปดาห์ที่ 5 - 6 เด็กคุ้นเคยและซึมซับกับเพื่อน ๆ ที่มีความหลากหลายต่างกัน โดยเมื่อครูเริ่มกิจกรรมการเล่น เด็ก ๆ จะรู้ด้วยตนเองว่า ต้องปฏิบัติต่อเพื่อนอย่างไร เด็กเริ่มแยกแยะและรู้ได้ว่าพฤติกรรมใดคือพฤติกรรมที่สมควรปฏิบัติกับเพื่อน เช่น น้องไก่มีกจะเสียสละเป็นคนออกมานำเสทำกิจกรรมก็ส่งผลต่อ

การใช้ชีวิตปกติ นั่นคือการแบ่งปันขนมให้เพื่อนกินด้วย จากที่แต่ก่อนจะกินไม่สนใจกัน และเด็กรู้ว่าเมื่อปฏิบัติ แล้วจะส่งผลดีต่อตนเอง ครูก็ชม และผู้อื่นควรเอาเป็นแบบอย่างได้

สัปดาห์ที่ 7-8 เมื่อถึงเวลาทำกิจกรรมเด็ก ๆ เข้ากลุ่มกันโดยที่ไม่มีท่าทีของความแตกแยก จากการทำกิจกรรมครูสังเกตเห็นว่าเด็กมีการควบคุมพฤติกรรมตนเองได้ดี ครูสามารถสังเกตได้จากวาระหว่าง การทำกิจกรรมเด็กมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนในกลุ่มและเพื่อนในห้องมากขึ้น ช่วยเหลือเกื้อกูลกันมากขึ้น แบ่ง อุปกรณ์การเรียนให้เพื่อนๆ ยืม และแบ่งบันของเล่นในช่วงเวลาพัก ในช่วงสัปดาห์นี้ เด็กจะมีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมไปในทางที่ดีโดยมีความเป็นสามารรถแยกแยะสิ่งที่ควรทำและไม่ควรทำได้ด้วยตนเอง เช่น จากที่ไม่ พูดคุยกับเพื่อนในการทำกิจกรรม พฤติกรรมของเด็กจะเปลี่ยนเป็นจากต่างตนต่างทำกิจกรรมมาเป็นช่วยกันคิด ทำกิจกรรมร่วมกับเพื่อนในกลุ่ม การจัดกิจกรรมในช่วงนี้ เด็กสามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ดีมาก การปฏิบัติ กิจกรรมเป็นไปอย่างราบรื่น เด็กสามารถเลือกปฏิบัติสิ่งที่ถูกต้องได้ด้วยตนเองโดยที่ครูไม่ต้องคอยสั่งหรือบอก ช่วยเหลือเพื่อนโดยที่ไม่ต้องให้ใครบอก และรวมไปถึงการช่วยเหลือเด็กเล็กๆในสถานรับเลี้ยงเด็กด้วย เช่น การช่วยพาน้องเล็กไปเข้าห้องน้ำ การช่วยครูเปลี่ยนผ้าอ้อมสำเร็จรูปให้น้องเล็ก การช่วยเพื่อนยกหรือเก็บ กระเป๋

ด้านการทำงานร่วมกัน

ในสัปดาห์ที่ 1-2 เวลาทำกิจกรรมครูจัดกลุ่มให้เด็กๆ ตามความเหมาะสม เด็กยังไม่ค่อยเคย กับกลุ่มที่จัดให้ เด็กๆ ไม่พูดคุยกับเพื่อนในกลุ่มที่จัดไว้ให้ เด็กๆ ไม่คุ้นเคยกับเพื่อนในห้องไม่มีส่วนร่วมในการ ทำกิจกรรม ครูอธิบายกิจกรรมให้เด็ก ๆ ฟัง และอธิบายเกี่ยวกับกติกาในการอยู่ร่วมกันหลายครั้ง เด็กก็ยังไม่ ปฏิบัติตาม ซึ่งกติกาในการอยู่ร่วมกันในห้องคือ ทุกๆ คนต้องแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม วางแผนร่วมกัน ร่วมตัดสินใจในแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม และการตั้งใจร่วมกันทำงานในกลุ่ม

สัปดาห์ที่ 3-4 เด็ก ๆ ในห้องยังพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันไม่มาก แต่จะมีเด็ก ๆ ใน ห้องบางคนเริ่มปรับตัวกับการจัดกิจกรรมได้บ้างแล้ว แสดงความคิดเห็น ตอบคำถามในขณะที่ครูถาม และกล้า แสดงออกมากขึ้น แต่เด็ก ๆ ยังไม่ร่วมมือกันมากนัก แสดงความคิดเห็นบางอย่าง ยังไม่ตรงกับกิจกรรมที่ทำกัน เด็กบางคนมีความคิดหรือวิธีการที่ดี แต่ไม่กล้าเสนอกับเพื่อน ในขณะที่บางคนจะไม่ยอมฟังความคิดเห็นของ ใครเลย

สัปดาห์ที่ 5-6 เด็กเริ่มคุ้นกับกิจกรรมมากขึ้น โดยเมื่อครูเริ่มกิจกรรมการสอนเด็กจะเริ่มรู้ ด้วยตนเองว่า จะต้องปฏิบัติกับเพื่อน ๆ ในกลุ่ม และเพื่อน ๆ ในห้องอย่างไร มีส่วนร่วมตัดสินใจในงานต่าง ๆ เด็กจะเริ่มแยกแยะและรู้ได้ว่าพฤติกรรมใดคือพฤติกรรมที่แสดงถึงการมีส่วนร่วม และเมื่อปฏิบัติแล้วจะส่งผลดี ต่อตนเองและผู้อื่นอย่างไร เด็กสามารถจำและปฏิบัติตามข้อตกลงในเรื่อง การแสดงความคิดเห็นที่เป็น ประโยชน์ต่อกลุ่ม การวางแผนร่วมกัน การร่วมตัดสินใจในแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม และการตั้งใจ ร่วมกันทำงานในกลุ่มได้ดี

สัปดาห์ที่ 7-8 ในการทำกิจกรรม ครูสังเกตเห็นว่าเด็กมีการควบคุมพฤติกรรมตนเองใน กลุ่มไม่ทะเลาะกับเพื่อน มีความสามัคคีกัน ครูสามารถสังเกตได้จากวาระหว่างการทำกิจกรรมเด็กมีความตั้งใจ พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน แสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม ประึกษากันในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ กิจกรรมที่ทำมากขึ้นทำให้เด็กทำกิจกรรมและงานได้เร็ว และถูกต้อง ขณะครูกำลังเข้าสู่ขั้นตอนของกิจกรรม เด็ก ๆ ให้ความร่วมมือและสนุกกับการทำกิจกรรม ส่งผลให้เด็กทำงานได้อย่างถูกต้องและเสร็จตรงเวลา เด็ก สามารถปฏิบัติกิจกรรมได้ด้วยตนเอง โดยที่ครูไม่ต้องคอยสั่งหรือบอกให้ทำ ทั้งในเรื่องการแสดงความคิดเห็นที่ เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม การวางแผนร่วมกัน การร่วมตัดสินใจในแนวทางที่เป็นประโยชน์ต่อกลุ่ม และการตั้งใจ ร่วมกันทำงานในกลุ่ม ดีขึ้นกว่าสัปดาห์แรกๆมาก ๆ โดยเด็ก ๆ อยู่ร่วมกับเพื่อนๆ เด็กได้ผ่านการเรียนรู้จาก

สัปดาห์ที่ผ่าน ๆ มาแล้วว่าหากอยู่ร่วมกับเพื่อนได้ จะส่งผลให้ทำงานเสร็จและทำงานไม่ผิดพลาด ผลงานออกมาดี

ดังนั้น การพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้การจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มจึงถือว่าตอบสนองต่อตัวเด็กได้เป็นอย่างดี

การอภิปรายผล

การสอน ในแต่ละแผน เด็กจะได้รับการส่งเสริมทักษะทางสังคม 2 ด้านคือ 1. การช่วยเหลือผู้อื่น 2. การทำงานร่วมกัน มาเป็นกิจกรรมในการจัดประสบการณ์ เป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 แผน ส่งผลให้คะแนนเฉลี่ยหลังการจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 9.07 ซึ่งจะเห็นได้ว่าคะแนนเฉลี่ยหลังจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม สูงขึ้นกว่าก่อนจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม

กิจกรรมการเล่นที่เด็กชอบมากที่สุดคือ เกมปั้นดินให้เป็นดาว เป็นเกมที่ให้เด็กๆจับคู่กันแล้วครูมีผ้าปิดตาให้ จากนั้นครูแจกดินน้ำมันให้เด็กๆช่วยกันปั้นเป็นรูปอะไรก็ได้ 1 อย่าง เหตุผลที่เด็กๆชอบเพราะเด็กๆบอกว่าเป็นกิจกรรมที่ตื่นเต้น ไม่เคยทำมาก่อน เพราะพอปิดตาแล้วจะมีดินน้ำมันต้องพยายามปั้นดินน้ำมันอีก และเด็กๆก็ชอบการปั้นมากๆด้วย อาจเป็นเพราะเด็กในวัยนี้เรียนรู้ด้วยประสาทสัมผัส และในโรงเรียนอนุบาลส่วนใหญ่ในปัจจุบันเน้นที่การอ่าน เขียน ทำให้เด็กไม่ค่อยมีกิจกรรมศิลปะหรือประดิษฐ์ให้ทำมากนัก

กิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มที่เด็กๆไม่ค่อยสนใจคือ เกมครอบครัวหรรษา ในเกมนี้จะให้เด็กแต่ละกลุ่มแบ่งบทบาทหน้าที่กันตามจำนวนในกลุ่มว่าสมาชิกในครอบครัวมีใครบ้าง เช่น พ่อ แม่ พี่ชาย น้องสาว แล้วให้แต่ละกลุ่มออกมานำเสนอครอบครัวตนเองพร้อมกับพาครอบครัวอื่นเดินตามครอบครัวตนเอง แล้วก็ผลัดกันออกมาทีละกลุ่ม เกมนี้เป็นเกมที่ต้องวางแผนและมีการออกความคิดเห็น มีการข้อมท่าเดิน เด็กบางคนจะแสดงออกมาบ้างเช่น ไม่อยากเป็นพ่อ ไม่อยากมีน้อง ไม่อยากมีแม่ อาจเป็นเพราะภูมิหลังในเรื่องครอบครัวของเด็กเอง ทำให้ผู้วิจัยทราบว่าเกมควรเป็นเกมที่สนุกสนานไม่เน้นเรื่องครอบครัว

และจากตารางคะแนนข้างต้น ผู้วิจัยจะขออภิปรายผลในเด็กคนที่ 3, 11, 13 ซึ่งถือว่ามีความก่อนและหลังจากทดลองที่เพิ่มสูงขึ้นจากเดิมมากถึง 6-7 คะแนน ผู้วิจัยขอนำทฤษฎีของ Vygotsky มาอ้างอิงดังต่อไปนี้คือ Vygotsky เชื่อว่าทารกเกิดมาพร้อมกับพื้นฐานทางความคิดความเข้าใจกับสิ่งต่างๆ ในระดับต่ำ (Lower Mental Functions) คือ มีความใส่ใจ การรู้สึก การรับรู้ ความจำ ที่ไม่ซับซ้อน เนื่องจากขีดจำกัดทางชีวภาพ การมีจินตนาการหรือจารึกประสบการณ์บางสิ่งบางอย่างให้อยู่ภายในความทรงจำอาจยากเกินกว่าความสามารถของเด็กที่จะสามารถทำได้ แต่การที่เด็กมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Social Interaction) กับพ่อแม่ ครู และคนอื่นๆ ที่ให้ความเอาใจใส่ ดูแล ช่วยเหลือแก่เด็ก จะช่วยทำให้เด็กได้สร้างและเด็กสามารถเรียนรู้ได้อย่างไม่มีขีดจำกัดขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมที่จะเอื้อให้เด็กเกิดปฏิสัมพันธ์กับบุคคลรอบข้างที่ให้ความช่วยเหลือ สนับสนุน ความช่วยเหลือในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการนอกจากจะเป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยและกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่มกับผู้เริ่มฝึกหัด เมื่อผู้วิจัยที่มีความสามารถมากกว่าได้ช่วยเหลือผู้เริ่มฝึกหัด การช่วยเหลือในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการที่ Vygotsky ได้อธิบายไว้นั้น ได้ขยายความรวมไปถึงการร่วมมือทางสังคมในการทำกิจกรรมด้วย ซึ่งไม่ใช่เพียงเด็กต้องการผู้ใหญ่ที่คอยให้ความช่วยเหลือเท่านั้น Vygotsky เชื่อว่าเด็กสามารถเริ่มกิจกรรมในพื้นที่รอยต่อพัฒนาการระดับที่สูงขึ้นได้จากการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับเพื่อนๆ หรืออาจจะกับเด็กๆ ที่อยู่ในระดับพัฒนาการที่ต่างกัน หรือแม้กระทั่งกับเพื่อนในจินตนาการ สำหรับการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้วิจัยกับเด็กนั้น ผู้วิจัยทำได้หลายอย่าง เช่น ผู้วิจัยอาจแสดงการพูดเป็นนัยหรือเพียงแค่บอกใบ้ สร้างเงื่อนไขในการเรียนรู้บางอย่างขึ้นมา การถามคำถามนำ การบอกให้เด็กทบทวนสิ่งที่ได้พูดอธิบายไปแล้ว การถามเด็กว่าเข้าใจอะไรบ้างจากการเรียนรู้เป็นระยะๆ การสาธิตประกอบกรอธิบายซึ่งบางงานอาจจะสาธิตบางส่วนหรือบางงาน

ก็อาจจะสาธิตให้เห็นทั้งหมด การจัดสิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ การฝึกหัดทักษะเฉพาะอย่างที่ทำเป็นประจำสำหรับเด็กในการเรียนรู้ เป็นต้น นอกจากนี้ พฤติกรรมการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมยังรวมไปถึงการโต้ตอบพูดคุยกับเพื่อนซึ่งได้นำเสนอผลงาน หรือแม้กระทั่งขณะที่เด็กกำลังจินตนาการ แล้วกำลังพยายามถ่ายทอดความคิดออกมาเป็นคำพูดเพื่ออธิบายบางสิ่งบางอย่างให้แก่เพื่อนๆ ได้รับรู้

รูปแบบการเรียนการสอนนี้ส่งเสริมให้เด็กเรียนรู้จากการสังเกตตัวแบบ แยกแยะข้อดี ข้อเสียซึ่งต้องใช้กระบวนการคิดเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับตนเองถึงผลกระทบของการกระทำของตนเองที่มีต่อผู้อื่นและส่วนรวม Vygotsky (1978) กล่าวว่าการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาการทางสติปัญญาและทัศนคติว่าเกิดขึ้นเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์และทำงานร่วมกับคนอื่น ๆ เช่น ผู้ใหญ่ ครู เพื่อน บุคคลเหล่านี้จะให้ข้อมูลสนับสนุนให้เด็กเกิดขึ้นใน Zone of Proximal Development หมายถึง สภาวะที่เด็กเผชิญปัญหาที่ท้าทายแต่ไม่สามารถคิดได้โดยลำพัง เมื่อได้รับการช่วยเหลือ แนะนำจากผู้ใหญ่หรือเกิดจากการทำงานร่วมกับเพื่อนที่มีประสบการณ์มากกว่าเด็กจะสามารถ แก้ปัญหานั้นได้และเกิดการเรียนรู้ ให้การช่วยเหลือและแนะนำ การแก้ปัญหาและการเรียนรู้ของเด็ก (Assisted Learning) สอดคล้องกับปรัชญาของ Dewey (1964) ที่ว่าเด็กปฐมวัยเรียนรู้ได้ดี จากการกระทำ (Learning by Doing) และเรียนรู้ได้ดีจากประสบการณ์ตรง จะเห็นได้ว่าการที่เด็กได้เข้าร่วมทำกิจกรรมกลุ่มนั้น ทำให้เด็กได้รู้จักโลก รู้จักสังคม และชีวิตดีขึ้น พ่อ แม่และผู้ปกครองควรมีส่วนสนับสนุนและให้โอกาสเด็ก คอยให้คำแนะนำและช่วยเหลือเด็กก็จะทำให้เด็กเจริญเติบโตขึ้นมีทักษะทางสังคมดีขึ้น

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากการศึกษาผลของการพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม ทำให้ทราบว่าควรมีการบันทึกการจัดกิจกรรมด้วยกล้องวิดีโอหรือการบันทึกวีดิทัศน์ เพื่อจะได้นำมาสรุปผลอย่างละเอียดอีกครั้งได้อย่างชัดเจน และยังสามารถหาจุดบกพร่องในการจัดครั้งต่อไปได้อีกด้วย
2. จากผลการศึกษาพบว่า การจัดกิจกรรม ไม่ควรปฏิบัติกิจกรรมที่ใช้เวลานาน และมีความยาวนานเกินไป เพราะเด็กจะเกิดความเบื่อหน่าย ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมไม่ควรเกิน 40 นาที และไม่จัดกิจกรรมที่มีความยาก และละเอียดเกินไป ควรจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัยของเด็ก
3. ควรมีการทำความเข้าใจหรือสร้างข้อตกลงกับผู้ดูแลเด็กในการจัดกิจกรรม เนื่องจากเด็กในสถานรับเลี้ยงเด็กมีความแตกต่างด้านอายุและพัฒนาการ เมื่อผู้วิจัยทำการวิจัยกับอีกกลุ่มอายุหนึ่ง ผู้ดูแลเด็กช่วยดูแลเด็กกลุ่มอายุอื่น
4. ควรมีการสังเกตและศึกษาข้อมูลในเกมนการเล่นเป็นกลุ่มที่เด็กในช่วงวัยนี้ชอบเป็นพิเศษ
5. ในการวิจัยควรมีผู้ช่วยวิจัยอย่างน้อย 1-2 คน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดกิจกรรมการเล่นเป็นกลุ่ม ในครั้งต่อไปควรมีการจัดกิจกรรมส่งเสริมการลดพฤติกรรมก้าวร้าวหรือแสดงออกทางอารมณ์อย่างรุนแรง โดยการแก้ปัญหาแบบสันติวิธี
2. ควรมีการศึกษาเป็นรายกรณี สำหรับเด็กที่มีปัญหาหรือต้องได้รับการดูแลเป็นพิเศษ

เอกสารและสิ่งอ้างอิง

- นิสริน เหมจำ. **การพัฒนาพฤติกรรมความร่วมมือของเด็กปฐมวัยโดยใช้การจัดประสบการณ์แบบบทบาทสมมติ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2553.
- วินิจ เกตุขำ. **กระบวนการกลุ่ม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 2522.
- วีโรรัตน์ ไชยบุญเรือง. **การพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้การจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านสำหรับเด็กปฐมวัย**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2555.
- สุภาภรณ์ สงนวน. **การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านกับการจัดกิจกรรมแบบปกติ**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 2551.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. **ทฤษฎีการเรียนรู้เพื่อพัฒนากระบวนการคิด**. กรุงเทพฯ : วัฒนาพานิช สารานุกรม, 2545.
- Dewey, J. **Educational Measurement and Their Interpretation**. California : Wadsworth Publishing Co, 1964
- Parten, M.B. "Social Participation Among Preschool Children," **Journal of Abnormal and Social Psychology**, 70(4) : 368-374 ; September, 1932.
- Piaget, J. **Play Dreams and Imitation in Childhood**. London : Heinemann, 1945.
- Rudolph, M. & Cohen, D.H. **Kindergarten and Early Schooling**. New York : Prentice – Hall, 1984.
- Vygotsky, L. **Mind in society: the developmental of higher psychological process**. Cambridge: Harvard University Press, 1978